

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

י' אלול תשע"ה
25 באוגוסט 2015

לכבוד :

מנהלי בתי הספר האקסטרניים,
רכזי העברית,
מורי העברית,
נבחנים אקסטרניים ונבחני משנה

**חוזר המפמ"ר להוראת העברית תשע"ו/3
מפרט התכנים לשאלון 30% לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה**

חוזר זה מיועד לנבחנים בשאלונים אקסטרניים ולנבחני משנה והוא משלים את [חוזרי המפמ"ר להוראת העברית/1-2](#).

במסגרת ארגון הלמידה החדש תיבחן קבוצת לומדים זו בשני שאלונים חיצוניים כמפורט להלן :

- שאלון בסיס בהיקף של כ-30% מתכנית הלימודים – משך הבחינה שעה וחצי.
- שאלון מקיף בהיקף של כ-70% מתכנית הלימודים – משך הבחינה שעתיים וחצי.

יובהר כי אף שאוכלוסיית נבחנים זו אינה מוערכת בהערכה חלופית, יש לשלב בהוראה את עקרונות הלמידה המשמעותית, כפי שהם באים לידי ביטוי בחוזרי המפמ"ר, במסמך ארגון הלמידה החדש וביחידות ההוראה שבאתר הפיקוח על הוראת העברית.

חוזר זה כולל את מפרט התכנים לשאלון הבסיס (30%) לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה.

בברכה,

תומר בוזמן

המפמ"ר להוראת העברית

העתקים

גבי דליה פניג, מ"מ יו"ר המזכירות הפדגוגית
ד"ר משד דקלו, מנהל אגף בכיר בחינות
מר משה זעפרני, מנהל אגף השפות
גבי דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך העליסודי
המדריכות המרכזות לעברית

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף השפות
 הפיקוח על הוראת העברית

מפרט התכנים לשאלון הבסיס (30%) לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה

מפרט זה כולל את הנושאים לשאלון שערכו 30% מציון הבגרות בעברית.¹

מפרט התכנים מבוסס על [תכנית הלימודים בעברית תשס"ג](#) ועל [חוזר המפמ"ר תשס"ה](#)².

משקל	דגשים	ממדים	נושאים	פרק
כ־60 נקודות	פרק הבנת הנקרא יכלול שניים עד שלושה טקסטים מסוגים שונים. סך כל הטקסטים לא יעלה על 2,000 מילים.	ממדי הבנה : <ul style="list-style-type: none"> • איתור מידע מפורש וארגונו מחדש (אחזור) • פרשנות והיסק • הערכה וביקורת (ראה פירוט והרחבה בהמשך)	<ul style="list-style-type: none"> • טקסט מידע • טקסט טיעון • טקסט מדריך (שימושי) 	א. הבנת הנקרא
	היקף הכתיבה הנדרש הוא כ־300 מילים.	ממדי הערכה עיקריים <ul style="list-style-type: none"> • הבנת המטלה • תוכן ומבנה • לשון (ראה פירוט והרחבה בהמשך)	<ul style="list-style-type: none"> • כתיבת טיעון בזיקה לטקסט אחד או יותר • או בזיקה לקטע שאינו אחד המאמרים 	ב. הבעה בכתב
כ־40 נקודות	התלמיד יענה על ארבע שאלות מתוך שש. התלמיד יענה על שאלות משני התחומים הלשוניים.	<ul style="list-style-type: none"> • זיהוי (תחבירי) • ניתוח הבנה • המרה • תקינות • היבט פונקציונלי 	<ul style="list-style-type: none"> • מערכת הצורות • תחביר 	ג. לשון ומטה-לשון

¹ שימו לב: סדר השאלונים אינו מחייב, עם זאת שאלון מרכיב ה־30% הוא בסיס לשאלון המקיף, ולכן חשוב לשלוט בו.

א. פירוט ממדי ההבנה בפרק הבנת הנקרא

- **איתור מידע מפורש וארגונו מחדש (אחזור)**
 - איתור פרטים מפורשים (גלויים) בטקסט המרכזי ובטקסטים הנלווים
 - זיהוי קשרים לוגיים גלויים (כגון זמן, סיבה ותוצאה, הכללה ופירוט, ניגוד והסתייגות)
 - זיהוי של רכיבי המבנה הגלויים בטקסט
 - זיהוי רצפים בטקסט
 - ארגון אחר של פרטי המידע בטקסט (כגון סידור מידע ברצף או שיבוץ מידע בטבלה)
- **פרשנות והיסק של מידע שאינו מפורש**
 - הבנת הנושא העיקרי
 - הבנת הרעיון המרכזי בטקסט
 - הבנת רעיונות שונים בטקסט (לרבות רעיונות המנוסחים בשלילה או המנוגדים לציפיות)
 - הבנת מטרת הטקסט
 - הבנת עמדתו של כותב הטקסט
 - הבנה של עמדות שונות המוצגות בטקסט
 - הבנת קשרים לוגיים שאינם גלויים בין משפטים ובין פסקות בטקסט
 - הבנת משמעות של מילים ושל צירופים מתוך ההקשר
 - הבנה של אזכורים שונים המופיעים בטקסט
 - מיון פרטי מידע ויצירת קטגוריות (הכללה)
 - השוואה בין רעיונות, בין מאפיינים או בין פרטי מידע אחרים
 - מיזוג של פרטי מידע מן הטקסט
 - מיזוג של פרטי מידע מן הטקסט המרכזי עם פרטי מידע מן הטקסטים הנלווים
 - הסקת מסקנות מן הטקסט כולו ומחלקים ממנו
 - הבנת תפקידיהם של רכיבי מבנה שאינם גלויים בטקסט
 - הבנת תפקידיהם של אמצעים לשוניים-רטוריים
 - הבנת תפקידיהם של הסימנים הגרפיים הנלווים לטקסט (כגון כוכבית, הדגשות ואיורים)
- **הערכה וביקורת**
 - הערכת תוכן הטקסט ומבנהו וביקורת עליהם בליווי הנמקה
 - הערכת לשון הטקסט וביקורת עליה (כגון התאמת הלשון לסוגה ולמטרות הכותב)
 - הערכת עמדות שונות המוצגות בטקסט וביקורת עליהן
 - השוואה או קישור בין המידע והרעיונות שבטקסט ובין ידע חיצוני, ניסיון אישי או עמדות של הקורא
 - יישום המידע שבטקסט והמסקנות העולות ממנו בהקשרים אחרים
 - העלאת השערות בנוגע לטקסט על סמך ידע כללי

ב. פירוט ממדי ההערכה בפרק ההבעה בכתב

- **הבנת המטלה וכללי**
 - היענות למאפייני הסוגה
 - מודעות לנמען: שילוב המידע הדרוש לנמען לשם הבנת הטקסט
 - היענות להיקף הכתיבה
- **תוכן ומבנה**
 - מיצוי התוכן: פירוט / צמצום, הצגת מורכבות רעיונית, הצגת נקודות ראות שונות וכדומה
 - הימנעות ממידע עודף
 - יצירת טקסט עצמאי (לא מהוקשר): טקסט המכיל את המידע הדרוש לקורא כדי להבין את הטקסט
 - יצירת לכידות רעיונית
 - קישור בין משפטים ובין פסקות; חזרות לקסיקליות, אזכורים
 - אזכור מקורות מידע
- **לשון**
 - שמירה על משלב לשון אחיד והולם, משלב כתיבה עיונית
 - אוצר מילים: עושר לשוני ודיוק במשמעות
 - תחביר: מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (מין, מספר, זמן, גוף ויידוע), שימוש תקין במילות יחס ובמילות קישור
 - פיסוק: שימוש הולם בסימני הפיסוק
 - כתיב נכון

ג. פירוט הנושאים לפרק הלשון

- **מערכת הצורות**
 - זיהוי השורש בפעלים ובשמות. השורשים יהיו מגזרת השלמים (לרבות מרובעים) ומגזרות חפ"נ וחפ"צ.
 - ניתוח והטיה של פעלים לפי שורש, בניין, זמן (דרד) וגוף.
 - משמעויות עיקריות וברורות של הבניינים: פעיל, סביל
 - ניתוח ומיון של שמות לפי שורש ומשקל (מגזרות השלמים, מרובעים, חפ"נ וחפ"צ), בסיס וצורן (תחילי וסופי), בסיס ובסיס (הלחם בסיסים, הרכב בסיסים), שאילה מלעז
 - עמידה על משמעויות המשקלים והצורנים
 - תקינות בצורות הפועל והשם
- **תחביר**
 - הבחנה בין סוגי המשפטים: פשוט (פועלי ושמני), איחוי (מאוחה), מורכב; תחימת איברים ופסוקיות; הבחנה בין סוגי הפסוקיות: לוואי, מושא ותיאור

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

- ניתוח המשפט לפרטיו: נושא, נושא (פועלי, שמני), אוגד (מסוג כינוי גוף בלבד), מושא (בלא הבחנה בין סוגי מושאים), תיאור (בלא הבחנה בין סוגי תיאורים), לוואי, תמורה
- הקשרים הלוגיים בין חלקים במשפט ובין יחידות שיח: השוואה ועימות, ויתור (כולל ניגוד), זמן, סיבה, תכלית ותנאי
- המרות - דיבור ישיר ודיבור עקיף, שינוי סדר מילים, המרות מסוג משפט אחד לאחר. יודגש הקשר בין מבנה לתפקוד.
- תקינות בהתאם התחבירי